

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ
ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΠΑ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ
ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ
ΣΤΙΣ ΨΥΧΙΚΕΣ
ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

3°

Πανελλήνιο
Διεπιστημονικό
Συνέδριο

Σεξολογίας

23-25 Φεβρουαρίου 2018

Αθήνα • Αμφιθέατρο ΕΠΙΨΥ

Στό συνέδριο χορηγούνται 24 μόρια
Συνεχιζόμενης Ιατρικής Εκπαίδευσης (CME-CPD credits)
από τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Είναι μεγάλη τιμή και χαρά μας να σας προσκαλέσουμε στο 3ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο Σεξολογίας που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα από 23 έως 25 Φεβρουαρίου 2018.

Η σεξουαλική λειτουργία είναι πολύ στενά συνδεδεμένη με τις κοινωνικές μεταβολές. Η σύγχρονη κοινωνία βρίσκεται, παγκοσμίως, σε έντονη κινητικότητα με ταχύτατες αλλαγές που, φυσικά, συνοδεύονται από αντίστοιχες τροποποιήσεις στη σεξουαλική συμπεριφορά και στην ερωτική σχέση. Αυτή η τελευταία έχει υποστεί πολύ μεγάλες και γρήγορες αλλαγές με συνέπειες στις διαπροσωπικές συζυγικές σχέσεις και την πορεία του συζυγικού δεσμού.

Η λεγόμενη "σεξουαλική επανάσταση", το φεμινιστικό κίνημα, η ανακάλυψη των αντισυλληπτικών φαρμάκων και των φαρμάκων για την στυτική δυσλειτουργία αλλά και η επικείμενη κυκλοφορία νέων παρασκευασμάτων γύρω από τη σεξουαλική λειτουργία, μαζί με την πληθώρα των πληροφοριών σχετικά με τις σεξουαλικές πρακτικές έχουν στρέψει το ενδιαφέρον του κοινού, αλλά και μερίδας επιστημόνων, σε πολύ συγκεκριμένο τμήμα της σεξουαλικής συμπεριφοράς αγνοώντας τον βασικότερο ρόλο της στην ψυχική ισορροπία του ανθρώπου.

Η σεξουαλική υγεία απαιτεί μια θετική και με σεβασμό προσέγγιση της σεξουαλικότητας και των σεξουαλικών σχέσεων, καθώς και τη δυνατότητα ευχάριστων και ασφαλών σεξουαλικών εμπειριών, χωρίς εξαναγκασμό, διακρίσεις και βία. Για να επιτευχθεί και να διατηρηθεί η σεξουαλική υγεία πρέπει να γίνονται σεβαστά, να προστατεύονται και να εκπληρώνονται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων.

Η σεξουαλικότητα ωθεί τον άνθρωπο στη δημιουργία δεσμών που ολοκληρώνει το άτομο προσφέροντας αμοιβαία ασφάλεια και καλύτερη δυνατότητα αντιμετώπισης των καθημερινών προβλημάτων της ζωής.

Οι ειδικοί στο χώρο της σεξολογίας οφείλουν να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τις μεταβολές στην έκφραση της σεξουαλικής συμπεριφοράς και να τις συσχετίζουν με τις κοινωνικές μεταβολές με όσο γίνεται πιο αντικειμενικό τρόπο.

Το συνέδριο αποσκοπεί να ενημερώσει τους επαγγελματίες της υγείας στις πρόσφατες εξελίξεις στο τομέα της σεξολογίας σε όλο το φάσμα των επιστημών υγείας του ανθρώπου. Η ανάπτυξη των βασικών θεμάτων γίνεται από τους εγκυρότερους επιστήμονες σε αυτό το πεδίο με κριτική διάθεση, αλλά με πραγματιστικές θέσεις. Στο συνέδριο έχει ληφθεί πρόνοια ώστε η δομή του προγράμματος να επιτρέπει την ανταλλαγή απόψεων και τον σχολιασμό από τους συμμετέχοντες για να προκληθεί ένας γόνιμος διάλογος στα κρίσιμα θέματα της σεξολογίας.

Οι πρόεδροι του συνεδρίου

Νίκος Βαϊδάκης

Κωνσταντίνος Παπασταμάτης

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Οργανωτικός φορέας

Η Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία 'Προαγωγή της Γνώσης στις Ψυχικές Διαταραχές'

σε συνεργασία με

- Το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής
- Την Α' Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών
- Το Κέντρο Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας (ΚΕ.Σ.Α.Υ.) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

και με τη συμμετοχή

- Της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας
- Της Ελληνικής Ανδρολογικής Εταιρείας
- Της Ελληνικής Εταιρείας Γνωσιακών Ψυχοθεραπειών
- Της Ελληνικής Εταιρείας Παιδικής και Νεανικής Γυναικολογίας
- Της Εταιρείας Μελέτης και Πρόληψης Σεξουαλικής Κακοποίησης
- Του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς
- Της Μονάδας Εφηβικής Υγείας του Νοσοκομείου Παιδων «Π. & Α. Κυριακού»

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2018

09.30 – 11.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικότητα και Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής

Προεδρείο: **Φ. Γονιδάκης, Α. Τσέρτου**

Β. Κραββαρίτη: Σεξουαλική λειτουργία και Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής

Γ. Βασιλείου: Ταυτότητα φύλου, σεξουαλικός προσανατολισμός και εμφάνιση παθολογίας στη πρόσληψη τροφής

Ε. Λιακοπούλου: Τραύμα στην παιδική ηλικία. Η επίδρασή του στην πρόσληψη τροφής και στην σεξουαλική λειτουργία

Φ. Γονιδάκης: Παρουσίαση ψυχοθεραπείας διαφυλικού ατόμου που έπασχε από ψυχογενή ανορεξία

11.00 – 11.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

11.30 – 13.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικότητα και αναπηρία

Προεδρείο: **Χ. Κωνσταντινίδης, Σ. Κυμπουρόπουλος**

Χ. Κωνσταντινίδης: Σεξουαλική δυσλειτουργία σχετιζόμενη με χρόνια νευρολογικά νοσήματα

Μ. Τζιτζικα: Σεξουαλική δυσλειτουργία υπό το πρίσμα της χρόνιας νόσου και της αναπηρίας

Σ. Κυμπουρόπουλος: Σεξουαλική δυσλειτουργία σχετιζόμενη με ψυχικές νόσους

Χ. Παπαθανασίου: Η σεξουαλική αγωγή παιδιών και εφήβων με αναπηρία στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης

13.00 – 14.00

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

14.00 – 15.30

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και σεξουαλικότητα

Προεδρείο: **Θ. Πανοσκάλτσης**

Π. Στεφάνου: Επιδράσεις της Αντισύλληψης στη σεξουαλικότητα

Η. Πολύζου: HPV και σεξουαλικότητα

Δ. Βαϊδάκης: Επιπτώσεις του γυναικολογικού καρκίνου και του καρκίνου μαστού στη σεξουαλικότητα

15.30 – 17.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η σεξουαλικότητα και τα προβλήματά της στην εφηβική ηλικία

Προεδρείο: **Α. Κουμούλα**

Χ. Δημητρακόπουλος: Η ανάπτυξη της σεξουαλικότητας από την παιδική ηλικία στην εφηβεία

Χ. Ανδρούτσος: Ενήβωση και εφηβική σεξουαλικότητα

Α. Κουμούλα: Μιλώντας στους γονείς για την σεξουαλικότητα των εφήβων

15.30 – 17.30

WORKSHOP

Σεξουαλική συμπεριφορά κατά την κύηση και την λοχεία

Συντονιστές: **Ι. Ζέρβας, Χ. Εκίζογλου**

17.00 – 17.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

17.30 – 19.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ομοφυλοφιλικός σεξουαλικός προσανατολισμός

Προεδρείο: **Ν. Βαϊδάκης, Λ. Αθανασιάδης**

Η. Μουρίκης: Βασικά χαρακτηριστικά της ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς

Η. Παυλοπούλου: Κοινωνιολογικά στοιχεία της ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς

Ε. Μηνοπούλου: Αμφιφυλοφιλία

Π. Σωτηροπούλου: Ομοφυλοφιλοφοβία

19.00

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προεδρείο: **Ν. Βαϊδάκης, Κ. Παπασταμάτης**

19.00 – 19.30

Προσφωνήσεις – Χαιρετισμοί

Ι. Μαντωνάκης, Αναπλ. Καθηγητής Ψυχιατρικής, Πρόεδρος της «Προαγωγής της Γνώσης στις Ψυχικές Διαταραχές»

Ε. Πατσούρης, Καθηγητής-Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας ΕΚΠΑ, Διευθυντής του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής

Χ. Παπαγεωργίου, Καθηγητής Ψυχιατρικής, Διευθυντής Α΄ Ψυχιατρικής Κλινικής ΕΚΠΑ - Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Ν. Βαϊδάκης: Εισαγωγή στο θέμα του συνεδρίου

19.30 – 20.30

Εναρκτήρια διάλεξη

Γ. Χρούσος: Stress και σεξουαλικότητα

ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2018

09.30 – 11.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Παθήσεις του ουρογεννητικού συστήματος που προκαλούν δυσλειτουργία της στύσεως και η αντιμετώπισή τους

Προεδρείο: **Α. Κωστακόπουλος, Χ. Αλαμανής, Κ. Κωνσταντινίδης**

Π. Δρέττας: Διαταραχές του μεγέθους του πέους (απλασία, υποσπαδίας, συρρικνωμένο πέος, θαμμένο πέος, μικροπέος ή μικροφαλλία)

Π. Πέτροβας: Χειρουργική επέμβαση για φλεβική ανεπάρκεια και επαναγγείωση του πέους

Β. Αργυρόπουλος: Πριαπισμός

Χ. Αλαμανής: Πεικές προθέσεις

Κ. Κωνσταντινίδης: Νόσος Peyronie

11.00 – 11.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

11.30 – 12.30

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Χ. Δάλλα**

J. Balthazart (Βέλγιο): Biological controls of sexual orientation

12.30 – 14.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικές δυσλειτουργίες στη γυναίκα: Νεώτερα δεδομένα

Προεδρείο: **Ν. Στεφανής, Η. Παυλοπούλου**

Π.-Σ. Κυράνα: Διαταραχή σεξουαλικής διάθεσης / διέγερσης στη γυναίκα

Λ. Αθανασιάδης: Διαταραχή πυελογεννητικού πόνου / διείσδυσης

Κ. Παπασταμάτης: Διαταραχή οργασμού στη γυναίκα

Α. Παπακωνσταντίνου: Διαταραχή σεξουαλικής αποστροφής. Είναι σεξουαλική δυσλειτουργία ή όχι;

14.00 – 15.00

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

15.00 – 16.30

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικές διαταραχές σε έδαφος διαταραχών προσωπικότητας

Προεδρείο: **Ι. Παπακώστας, Γ. Ευσταθίου**

Συζητητής: **Θ. Χαλιμούρδας**

Κ. Πούλου: Μελέτη περίπτωσης: Γυναίκα με διαταραχή σεξουαλικού ενδιαφέροντος /διέγερσης και ιδεοψυχαναγκαστικά στοιχεία προσωπικότητας

Μ. Ελευθεριάδου: Περιγραφή ατομικής περίπτωσης άνδρα με δευτερογενή στυτική δυσλειτουργία, περιστασιακή, οφειλόμενη σε ψυχολογικούς παράγοντες, δυσθυμία και στοιχεία παθητικής – επιθετικής διαταραχής προσωπικότητας

Ε. Βεντικός: Περιγραφή ατομικής περίπτωσης φοιτητή με διαταραχή στύσης, διαταραχή υποτονικής σεξουαλικής επιθυμίας και σχιζοειδή διαταραχή προσωπικότητας

15.00 – 17.00

WORKSHOP

**Πρακτικές κατευθυντήριες οδηγίες για την ψυχοθεραπευτική αντιμετώπιση
(α) του κολπικού σπασμού και
(β) της πρόωρης εκσπερμάτισης.
Αναλύσεις πραγματικών περιστατικών**

Συντονιστές: **Λ. Αθανασιάδης, Π. Σωτηροπούλου**

16.30 – 17.00

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

17.00 – 18.30

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Υπερσεξουαλικές συμπεριφορές

Προεδρείο: **Χ. Παπαγεωργίου, Ι. Κασβίκης**

Λ. Αθανασιάδης: Σεξουαλικοποίηση

Θ. Ασκητής: Υπερσεξουαλικότητα και διαδίκτυο

Κ. Παπασταμάτης: Είναι η Υπερσεξουαλικότητα εθισμός, ψυχαναγκαστική-καταναγκαστική συμπεριφορά ή κάτι άλλο;

Φ. Φερενίδου: Υπερσεξουαλικές συμπεριφορές σε ψυχικές και οργανικές παθήσεις

18.30 – 19.30

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Ε. Πατσούρης**

Χ. Παπαγεωργίου: Η φιλαλληλία ως αίτημα ζωής: Ψυχοφυσιολογικές ενδείξεις

19.30 – 20.00

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Κ. Παπασταμάτης**

Ν. Βαϊδάκης: Σεξουαλικότητα και έρωτας

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2018

09.30 – 11.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Δυσφορία φύλου

Προεδρείο: **Η. Μουρίκης, Θ. Χαλιμούρδας**

Η. Μουρίκης: Δυσφορία φύλου ενηλίκων. Ψυχολογικές παρεμβάσεις

Ε. Κούκκου: Βιολογικές παρεμβάσεις

Ε. Κουμαντάνου: Δυσφορία φύλου παιδικής ηλικίας. Κλινική εικόνα-Διαφορική διάγνωση

Γ. Πάγκαλος: Δυσφορία φύλου παιδικής ηλικίας. Ψυχολογικές παρεμβάσεις

Γ. Φλούδας: Gender X: Πέρα από το Φυλετικό Διμορφισμό

11.00 – 11.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

11.30 – 12.00

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Ν. Βαϊδάκης**

Κ. Παπασταμάτης: Γυναικεία σεξουαλικότητα. Μια νέα πρόκληση: Διαταραχή επίμονης διέγερσης των γεννητικών οργάνων (Persistent Genital Arousal Disorder)

12.00 – 13.30

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Σεξουαλικές δυσλειτουργίες στον άνδρα: Νεώτερα δεδομένα

Προεδρείο: **Μ. Μαδιανός, Γ. Παπαδημητρίου**

Ν. Βαϊδάκης: Πρόωρη εκσπερμάτιση

Κ. Παπασταμάτης: Διαταραχή υποτονικής σεξουαλικής επιθυμίας στον άνδρα

Λ. Αθανασιάδης: Καθυστερημένη εκσπερμάτιση

Η. Μουρίκης: Διαταραχή στύσης

13.30 – 14.30

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

14.30 – 16.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Παραφιλικές συμπεριφορές

Προεδρείο: **Ο. Γιωτάκος, Ε. Κουμαντάνου**

Ο. Γιωτάκος: Σεξουαλικό έγκλημα και παραφιλίες

Γ. Τσουβέλας: Sexting και εφηβεία

Μ. Τσιλιάκου: Αποκαταστατική δικαιοσύνη και σεξουαλικό έγκλημα

16.00 – 16.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

16.00 – 18.00

WORKSHOP

**Πρακτικές κατευθυντήριες οδηγίες για την ψυχοθεραπευτική αντιμετώπιση
(α) της γυναικείας οργασμικής δυσλειτουργίας και
(β) της ψυχογενούς στυτικής δυσλειτουργίας.
Αναλύσεις πραγματικών περιστατικών**

Συντονιστές: **Κ. Παπασταμάτης, Η. Μουρίκης**

16.30 – 18.00

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ψυχοθεραπεία ζεύγους στις σεξουαλικές δυσλειτουργίες

Προεδρείο: **Β. Τομαράς, Κ. Μπατσαλιάς**

Κ. Χαραλαμπίκη: Σεξουαλικότητα και πολιτική

Β. Πομίνη: Όταν ο έρωτας απουσιάζει: Ψυχοθεραπεία ζεύγους σε αποχή σεξουαλικής συναλλαγής

Ε. Μηνοπούλου: Σεξουαλική εξάρτηση μέσα από ένα σύστημα εξάρτησης

18.00 – 19.30

DEBATE

Ο ρόλος της ζήλειας στη σχέση του ζευγαριού

Προεδρείο: **Ν. Βαϊδάκης, Κ. Παπασταμάτης**

Λ. Αθανασιάδης: Είναι κυρίως αρνητικός

Θ. Ασκητής: Είναι κυρίως θετικός

19.30

ΚΑΤΑΛΗΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Κ. Παπασταμάτης: Σχόλια - Συμπεράσματα